

УДК 81'27

DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2021.1\(46\).234406](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2021.1(46).234406)

ТОКСИЧНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС У США Й УКРАЇНІ: КОГНІТИВНО-ДИСКУРСИВНІ КОНТРАСТИ

Шкворченко Н. М.

кандидат філологічних наук, доцент,
Міжнародний гуманітарний університет

Статтю присвячено зіставному дослідженню когнітивно-дискурсивних контрастів токсичних політичних дискурсів у США й Україні. Токсичність – це сприйняття поведінки політичної фігури, яка завдає моральної шкоди або дискримінує адресата, характеризується радикальною спрямованістю поглядів політиків і суспільно значущих осіб у праву або ліву сторону і є результатом приписування атрибута "токсичний" представникам протилежної соціально-політичної групи. Висловлювання політика є токсичними, якщо вони скеровані на руйнування переконань та уподобань опонента і мають шкідливі наслідки для його/її особистості або іміджу. Матеріалом дослідження слугували відеозаписи виступів американських (Donald Trump, Sarah Palin, Rush Limbaugh, Glenn Beck, Ann Coulter) та українських (Ірина Геращенко, Олег Ляшко, Ірина Фаріон, Ілля Кива, Олексій Гончаренко) політиків, яким у медіа приписано ознаку «токсичний». Мета дослідження – визначити спільні та відмінні засоби вербального та невербального вираження токсичності в промовах політиків США та України. До вербальних маркерів вираження токсичності відносимо експліковане використання політиком ідеологічних, національних, гендерних та інших висловлювань, які принижують особистість іншої людини і дискримінують її. Невербальні маркери вираження токсичності включають манеру говоріння політика (агресивна, голосна, швидка, вересклива, істерична, пафосна, утрирована) та його міміку і рухи (напружені рухи і поза, стиснуті кулаки, імпульсивні рухи рук і голови, перебільшені рухи тіла і міміка, розширені очі, кривляння). Контрастною рисою токсичної мовленнєвої поведінки американських політиків є дискримінуючі расистські та сексистські висловлювання, які концептуально пов'язані із рухами #BlackLivesMatter та #MeToo і експлікують ідеологічну та гендерну токсичні тематичні зони. Токсичність тематичних зон в українській політиці не торкається гендерних проблем, але для неї також є конфліктним блок ідеологічних національно-патріотичних концептів («Україна понад усе», «Україна не Росія», «колоніальний статус», «мовне питання»). Спільним для політичних дискурсів США та України є агресивно-емоційний тип токсичних політиків, мовлення яких характеризується конфліктними тактиками звинувачення та образи опонента, а також активним залученням імпульсивних рухів рук і голови, перебільшеної міміки й агресивної манери говоріння для кінесичного посилення вербальної токсичності.

Ключові слова: токсичність, політичний токсичний дискурс, США, Україна, зіставне дослідження, вербальний, невербальний, контраст.

TOXIC POLITICAL DISCOURSE IN THE UNITED STATES AND UKRAINE: COGNITIVE AND DISCURSIVE CONTRASTS

Shkvorchenko N.M.

PhD (Philology), Associate Professor,
International Humanitarian University

This paper represents a comparative study of cognitive and discursive contrasts in toxic political discourses in the United States and Ukraine. Toxicity is the perception of the behavior of a political figure that causes moral harm or discriminates against the addressee; it is characterized by radical trends in politicians' and influencers' worldviews to the right or left being the result of assigning the

attribute "toxic" to representatives of opposing socio-political groups. Politicians' utterances are toxic if they are aimed at destroying the beliefs and preferences of the opponent with harmful consequences for his/her personality or image. The study is based on videos of speeches delivered by American (Donald Trump, Sarah Palin, Rush Limbaugh, Glenn Beck, and Ann Coulter) and Ukrainian (Iryna Herashchenko, Oleh Liashko, Iryna Farion, Illia Kyva, and Oleksii Honcharenko) politicians labeled as "toxic" in the media. The paper is aimed at identifying common and distinctive means of verbal and nonverbal expression of toxicity in the speeches of American and Ukrainian politicians. The verbal markers of toxicity include the politicians' explicit use of ideological, national, gender-related and other utterances that demean another person and discriminate against him/her. The nonverbal markers of toxicity encompass the manner of speaking (aggressive, loud, fast, screaming, hysterical, ostentatious, exaggerated) and his/her kinesics (tense movements and posture, clenched fists, impulsive gestures and head movements, exaggerated body movements and facial expressions, eyes, grimacing). The contrasting feature of the toxic speech behavior of American politicians is discriminating racist and sexist statements, which are conceptually related to the #BlackLivesMatter and #MeToo movements and explicate ideological and gender-related toxic thematic zones. Toxic themes in Ukrainian politics ignore gender-related issues, but focus on the conflicting ideological national-patriotic block of concepts ("Ukraine above all", "Ukraine is not Russia", "colonial status", "language issue"). The commonality of the political discourses of the United States and Ukraine is the aggressive-emotional type of toxic politicians, whose speech is characterized by confrontational tactics of accusations and insults of the opponent, as well as active involvement of impulsive gestures and head movements, exaggerated facial expressions and aggressive speech to kinesically enhance verbal toxicity.

Key words: toxicity, political toxic discourse, United States, Ukraine, comparative study, verbal, nonverbal, contrast.

Вступ. Поведінкова токсичність стає повсюдним, хоча і нерівномірним станом соціально-політичної атмосфери і може розглядатися «від масштабу клітин до розміру способу життя, який активується, обмежується і гаситься в більш широких системах влади, з одного боку, руйнуючи існуючі порядки і спосіб життя, одночасно забезпечуючи і підтримуючи способи життя, з іншого» (Liboiron, M., Tironi, M. & Calvillo, N. 2018: 331). Тому дослідження когнітивних та дискурсивних механізмів вербальної токсичності є актуальним як для створення алгоритмів нейтралізації різних видів патогенного впливу (Ковалевська 2020: 133; Daniel 2020: 129), так і для аналізу взаємодії комунікантів у політичній площині з урахуванням лінгвальних, загальносеміотичних, соціо- та етноспецифічних чинників (Taylor 2014). У роботі робиться спроба ввести в лінгвістичний апарат медико-токсикологічний термін «toxicity/токсичність» і адаптувати його в подальшому для дослідження комунікативних стратегій конфліктних мовних особистостей у різних видах дискурсу (політика, наука, бізнес тощо).

Об'єктом запропонованого дослідження є токсичні політичні дискурси США й України, предметом аналізу обрано когнітивні та дискурсивні контрасти токсичності в межах англо-української мовної паралелі.

Мета дослідження – визначити спільні та відмінні засоби вербального та невербального вираження токсичності в промовах політиків США та України, яким у медіа приписано ознаку «токсичний».

Для досягнення поставленої мети вирішено наступні **завдання**: (1) визначено поняття «токсичність», «токсичне мовлення», «токсичний

політичний дискурс» у лінгвістичній площині; (2) класифіковано маркери вираження токсичності на вербальному та невербальному рівнях; (3) визначено спільні та відмінні риси у засобах вербалізації токсичності у виступах американських та українських політиків.

Методи і мовний матеріал дослідження. Для досягнення мети та розв'язання поставлених завдань у роботі використовуються когнітивно-дискурсивний метод із залученням дескриптивного, зіставного, аудіовізуального та інструментального видів аналізу. В межах дослідження політичної токсичності вважаємо доречним використання даного підходу, оскільки функціональність метафори «токсичний» розглядається як в когнітивному (засіб категоризації), так і прагматичному (засіб формування у адресата потрібного адресанту емоційного стану та світосприйняття) (Charteris-Black 2018). Матеріалом дослідження слугували відеозаписи політичних виступів американських (Donald Trump, Sarah Palin, Rush Limbaugh, Glenn Beck, Ann Coulter) та українських (Ірина Геращенко, Олег Ляшко, Ірина Фаріон, Ілля Кива, Олексій Гончаренко) політиків, яким у медіа приписано ознаку «токсичний» (по 5 виступів для кожного мовця).

Результати та обговорення. Вперше слово *toxic* з'явилося в англійській мові в 1650-х роках. Воно походить від латинського слова *toxicus*, що означає *poisoned* = «отруєний». Саме латинське слово походить від грецького терміну *toxikon* (фармакон) «отрута» для використання на стрілах» (*Toxic*). У 2018 році «Оксфордський словник англійської мови» обрав прикметник *toxic* як Слово Року, що найкраще описує настрій минулого року і має «стійкий потенціал» як термін із культурним значенням. Оксфорд заявив, що його дані свідчать про 45-відсотковий ріст пошуків слова *toxic* на своєму веб-сайті в 2018 році, що розпочалися з отруєння токсичними хімікатами колишнього російського шпигуна Сергія Скрипаля та його дочки у Великобританії та з Сирії, де внаслідок нападу токсичної хімічної зброї загинуло щонайменше 40 людей і призвело до ракетного удара з боку США. Але дедалі частіша фраза *toxic environment* "токсичне середовище" не мала нічого спільного із забрудненням: люди шукали цю фразу у зв'язку з неприємним середовищем на робочому місці. Також вони протестували проти сексуальних правопорушень, нерівної оплати праці та дискримінації, або хотіли знати про токсичні стосунки, особливо пов'язані з рухом #MeToo проти сексуального зловживання та слуханням про підтвердження Бретта Кавано як судді Верховного суду США (*Oxford's Word of the Year Is... Toxic*).

Поняття «токсичність» (англ. *toxicity*) у непрямому значенні тлумачиться в англійській мові як «*an extremely harsh, malicious, or harmful quality / надзвичайно різка, зловмисна або шкідлива якість*», яка може бути притаманна мові телевізійних дебатів, виступам у Верховному суді, письмовим незгодам і мати прояв у неприємних особистих нападках і різких зауваженнях один до одного (*Toxicity*).

Поняття «токсичне мовлення» (англ. *toxic speech, heated language*) розглядається як нове лінгвальне явище, формами якого є сексистські,

расистські, ксенофобські та інші негативні висловлювання (Koratana & Hu 2016: 1).

Термін «токсичний політичний дискурс» (англ. *toxic political discourse*) використовується для опису погіршеного стану публічної політики США в 21 столітті, що пов'язано з ростом впливу розмовних радіо-шоу, де так звані нові коментатори провокують аудиторію до уїдливих суперечок (Даутова 2014; Смоленкова 2003; Fetzer 2013). Такі американські публічні фігури, як Сара Пейлін, Раш Лімбо, Гленн Бек, Енн Колтер та ін., визначаються агресивним стилем полеміки, скандальними заявами, схилом до теорії змов, вони «просторікують, марять, брешуть, замість того, щоб пропонувати будь-які рішення проблем» (*Toxic political discourse*). Український політичний дискурс (Кондратенко 2009, 2019; Харитоновна 2017), де останнім часом агресивний стиль промов у парламенті та скандальні виступи радикальних політиків на ток-шоу «заряджають» публічне спілкування у конфліктний бік, також може виокремлюватися в специфічний різновид токсичного дискурсу (Knoblock 2020), але формування цього концепту в Україні ще знаходиться у початковій фазі і обмежується дослідженням перекладацьких інновацій полісемантичної лексики в сучасному політичному дискурсі (Попова 2019: 126), або простими асоціаціями із кліпом американської співачки Брітні Спірс «Токсис» (Драпак 2011: 149).

Для дослідження токсичного мовлення американських та українських політиків було розроблено наступну класифікацію, яка розподіляється на вербальні та невербальні маркери токсичності. До вербальних маркерів вираження токсичності відносимо експліковане використання політиком дискримінуючих ідеологічних (расистських, націоналістських), національних (антисемітських, ксенофобських), гендерних (сексистських, гомофобських) та інших оцінних висловлювань, які принижують особистість іншої (не обов'язково присутньої) людини. Невербальні маркери вираження токсичності розподіляються на дві групи, до яких належать 1) манера говоріння (агресивна, голосна, швидка, вересклива, істерична, пафосна, утрирована) та 2) міміка і рухи (напружена рухи і поза, стиснуті кулаки, імпульсивні рухи рук і голови, перебільшені рухи тіла і міміка, розширені очі, кривляння).

Соціологічні опитування в США також показують, що Дональд Трамп є одним з основних токсичних факторів, що впливають на погляди людей і на стан політичного дискурсу в країні: більшість (55%) кажуть, що Трамп змінив тон і характер політичної дискусії на гірше, і менше половини (24%) кажуть, що він змінив їх на краще. При цьому майже три чверті американців (73%) говорять про те, що обраним посадовим особам слід уникати використання різких виразів, оскільки це може сприяти насильству, в той час як тільки чверть вважає, що обрані посадові особи повинні мати можливість використовувати «*heated language*», щоб висловлювати свою думку, не турбуючись про те, чи можуть деякі люди діяти відповідно до того, що вони говорять (*Americans say the nation's political debate has grown more toxic and 'heated' rhetoric could lead to violence*).

Так, на думку професора Гарвардського університету Джозефа Найя, «відмова Дональда Трампа від ядерної угоди з Іраном токсично вплинула на

комунікацію США з європейськими союзниками і є одним з найбільш шкідливих рішень адміністрації Дональда Трампа в перспективі найближчого майбутнього» (Безпрецедентний президент: два роки правління Дональда Трампа). В уривку із його промови від 8 травня 2018 року «*After these consultations, it is clear to me that we cannot prevent an Iranian nuclear bomb under the decaying and rotten structure of the current agreement. The Iran deal is defective at its core. If we do nothing, we know exactly what will happen. In just a short period of time, the world's leading state sponsor of terror will be on the cusp of acquiring the world's most dangerous weapons*» бачимо, що токсичність відбивається в образливих судженнях Дональда Трампа про угоду («decaying», «rotten», «defective»), що імпліцитно дискримінує європейських «друзів», які ні на що не здатні і не можуть впоратися із «головним спонсором тероризму» – Іраном («*the world's leading state sponsor of terror*»). Констатууючу частину відмови від ядерної угоди Дональд Трамп супроводжує заперечуючими рухами лівої та правої руки із широко відкритими долонями і використовує емпатичне виділення наголошених складів у лексемах *decaying, rotten*, а також у фразі «*If we do nothing, we know exactly what will happen*».

Також сильний токсичний ефект викликала заява українського політика Олега Ляшка, який 17 січня 2017 року назвав «урядовими даунами» депутатів, що виступають за скасування мораторію на вивезення з України лісу-кругляку, і порадив їм «йти на смітник»: «Урядові дауни, які не відстоюють національні інтереси, йдіть на смітник!». Політик Олексій Мушак із «Блоку Петра Порошенка» у коментарі Радіо Свобода пояснив, що ««даун» не може бути як образа насправді...це люди просто особливі <...> це не дозволяє переходити із фахової дискусії на особисті образи. Тому, якби токсичними є слова і токсичними будуть наслідки» (Чи мають посадовці відповідати за свої дискримінаційні висловлювання?).

Поведінка Олега Ляшка сприйнята як токсична, оскільки вона завдала моральної шкоди батькам дітей із синдромом Дауна, а також використання слова «даун» замість «людина з синдромом Дауна» є некоректним, оскільки воно дискримінує осіб з такою хромосомною аномалією. Слід вказати на те, що під час промови Олега Ляшка, яка сприймається токсично, його рухи рук є різкими, імпульсивними, а його манера говоріння та міміка мають агресивний характер. З наведеного прикладу бачимо також, що токсичність може зруйнувати не тільки імідж урядовців, яких у принизливій та образливій манері безпосередньо критикує Олег Ляшко, але і мати шкідливі наслідки опосередковано для третіх осіб (батьків «сонячних дітей», благодійної організації «Даун синдром» та ін.) (Відкритий лист Олегу Ляшко).

Висновки. Таким чином, підсумовуємо, що політична токсичність – це сприйняття поведінки людини, яка завдає особливої шкоди або дискримінує опонента під час публічної комунікації, внаслідок чого такого політика визначають як токсичного. Токсична поведінка, як правило, характеризується радикальною спрямованістю поглядів політиків і суспільно значущих осіб в праву або ліву сторону, є результатом приписування проєкцій певної групи

людей і вербально експлікована в медіа за допомогою атрибута «токсичний». Токсичні висловлювання політика містять оцінки, які скеровані на руйнування ідеологічних, соціально-політичних, гендерних, особистісних уподобань опонента та мають шкідливі наслідки для його особистості або іміджу. Засоби вербального вираження токсичності визначаються як агресивно-емоційним типом політика-мовця, так і соціокультурними особливостями ведення політичних дискусій/дебатів у Сполучених Штатах Америки й Україні. Таким чином, політичний дискурс кожної із країн має низку когнітивних і дискурсивних контрастів на тлі спільної ознаки «токсичність» і зіставляється далі як окремі токсичні політичні дискурси США й України.

Виконане дослідження дало змогу визначити спільні та відмінні риси у засобах вербалізації токсичності у виступах американських та українських політиків і виокремити когнітивно-дискурсивні контрасти токсичних політичних дискурсів США та України. Так, контрастною рисою токсичної мовленнєвої поведінки американських політиків є дискримінуючі расистські та сексистські висловлювання, які концептуально пов'язані із рухами #BlackLivesMatter та #MeToo і які, відповідно, експлікують ідеологічну («toxic propaganda», «centrality of slavery's role in the formation of the country», «the 1619 Project», «statue of Caesar Rodney») та гендерну («Believe Women», «The Weinstein Effect», «Toxic Masculinity», «Bringing Back Men») токсичні тематичні зони. Токсичність тематичних зон в українській політиці, навпаки, не торкається гендерних проблем, але для неї також є важливим ідеологічний, але не расистський, а саме блок національно-патріотичних концептів («Україна понад усе», «Україна не Росія», «колоніальний статус», «мовне питання»). Спільним для політичних дискурсів США та України є агресивно-емоційний тип токсичних політиків (Дональд Трамп, Олег Ляшко), мовлення яких характеризується конфліктними стратегіями з використанням тактик звинувачення та образи опонента, а також активним залученням імпульсивних рухів рук і голови, перебільшеної міміки та агресивної манери говоріння. У перспективі актуальним є побудова інтегральної моделі токсичної політичної комунікації у віддалено споріднених мовах, яка буде враховувати мотивацію дій токсичного політика у відповідній лінгвокультурі/дискурсі, його ціленастанови, сугестивні та емоційні механізми токсичного впливу, засоби дискурсивного вираження токсичності, засоби нейтралізації токсичного впливу та ін.

Список літератури

- Даутова Л. А. Мовні особливості передвиборного дискурсу (на матеріалі американського передвиборного дискурсу). *Філологічні науки. Питання теорії і практики*. 2014. С. 53–57
- Драпак О. З. Інтернаціональні терміни та окремі їхні елементи у словниковому складі української мови пострадянського періоду. *Мова і культура*. 2011. Вип. 14, т. 2. С. 147–152.
- Ковалевська А. В. Нейтралізація патогенних дискурсів : стратегія спростування. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія*. 2020. Випуск 31. С. 132–141.
- Кондратенко Н. В. Лінгвопрагматика політичного дискурсу: типологія мовленнєвих жанрів : монографія / Наталія Кондратенко та ін. Одеса : Астропринт, 2019. 236 с.

- Кондратенко Н. В. Політичний дискурс: сутність, типологія, специфіка функціонування. *Реклама та PR у масово інформаційному просторі*. Одеса. Астропринт. 2009. С. 21–26
- Попова Т. С. Лінгвістичні характеристики полісемантичної лексики в сучасному політичному дискурсі. *Перекладацькі інновації* : матеріали ІХ Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 14–15 березня 2019 р. / редкол.: С. О. Швачко, І. К. Кобякова, О. О. Жулавська та ін. Суми. Сумський державний університет. 2019. С.125–127.
- Смоленкова, В. В. Методы американской риторической критики. *Современная политическая лингвистика*: материалы междунар. научно-практ. конф. Екатеринбург, октябрь 2003 г. Уральский гос. пед ун-т. Екатеринбург. 2003. С. 144–145.
- Харитоновна, Д. Д. Засоби реалізації персуазивного впливу у політичному дискурсі (на матеріалі передвиборчих програм П. О. Порошенка, Ю. В. Тимошенко, В. Ф. Януковича). *Science and Education. A New Dimension. Philology*, V (29). Issue 116. Budapest, 2017. С. 30–33.
- Charteris-Black, J. *Analysing political speeches: rhetoric, discourse and metaphor*. Oxford, Palgrave, Macmillan Education, 2018. 298 p.
- Daniel, T. A. *Organizational Toxin Handlers: The Critical Role of HR, OD, and Coaching Practitioners in Managing Toxic Workplace Situations*. Cham, Springer International Publishing, 2020. 180 p.
- Fetzer, A. *The Pragmatics of Political Discourse*. Amsterdam. Philadelphia. 2013. 246 p.
- Knoblock, N. *Language of conflict: discourses of the Ukrainian crisis*. London, Bloomsbury Academic, 2020. 279 p.
- Koratana A., Hu K.. *Toxic Speech Detection*. URL: <https://web.stanford.edu/class/archive/cs/cs224n/cs224n.1194/reports/custom/15744362.pdf>
- Liboiron, M., Tironi, M. & Calvillo, N. Toxic politics: Acting in a permanently polluted world. *Social Studies of Science*. 2018. Vol. 48(3) 331–349.
- Taylor, D. *Toxic Communities: Environmental Racism, Industrial Pollution, and Residential Mobility*. New York, NY, New York University Press, 2014. 352 p.

References

- Charteris-Black, J. (2018). *Analysing political speeches: rhetoric, discourse and metaphor*. Oxford, Palgrave, Macmillan Education.
- Daniel, T. A. (2020). *Organizational Toxin Handlers: The Critical Role of HR, OD, and Coaching Practitioners in Managing Toxic Workplace Situations*. Cham, Springer International Publishing.
- Dautova, L. A. (2014). Movni osoblivosti peredvibornogo diskursu (na materiali amerikanskogo peredvibornogo diskursu). *Filologichni nauki. Pitannja teorii i praktiki*, 53–57.
- Drapak, O. Z. (2011). Internacional'ni termini ta okremi ihni elementi u slovnikovomu skladi ukrains'koï movi postradjans'kogo periodu. *Mova i kul'tura*. Vip. 14, T. 2, 147–152.
- Fetzer, A. (2013). *The Pragmatics of Political Discourse*. Amsterdam, Philadelphia.
- Kharitonova, D. D. (2017). Zasobi realizatsii persuzivnogo vplivu u politichnomu diskursi (na materialii peredviborchikh program P. O. Poroshenka, Iu. V. Timoshenko, V. F. Ianukovicha). *Science and Education. A New Dimension. Philology*, V (29), Issue 116, Budapest, 30–33.
- Knoblock, N. (2020). *Language of conflict: discourses of the Ukrainian crisis*. London, Bloomsbury Academic.
- Kondratenko, N. V. (2009). Politichnij diskurs: sutnist', tipologija, specifika funkcionuvannja. *Reklama ta PR u masovo informacijnomu prostori*. Odessa, Astroprint, 21–26
- Kondratenko, N. V. (2019) *Lingvopragsmatika politichnogo diskursu: tipologija movlennevikh zhanriv*. Odessa : Astroprint.
- Koratana, A., Hu, K. (2016). *Toxic Speech Detection*. URL: <https://web.stanford.edu/class/archive/cs/cs224n/cs224n.1194/reports/custom/15744362.pdf>
- Kovalevs'ka, A .V. (2020). Nejtralizacija patogennih diskursiv : strategija sprostuvannja. *Naukovi zapiski Vinnic'kogo derzhavnogo pedagogichnogo universitetu imeni Mihajla Kocjubins'kogo. Serija: Filologija*. 2020. Vypusk 31, 132–141.

Liboiron, M., Tironi, M. & Calvillo, N. (2018). Toxic politics: Acting in a permanently polluted world. *Social Studies of Science*. Vol. 48(3), 331–349.

Popova T. S. (2019). Lingvistichni harakteristiki polisemantichnoï leksiki v suchasnomu politichnomu diskursi. *Perekladac'ki innovacii* : materialy IX Vseukraïns'koï students'koï naukovo-praktichnoï konferencii, m. Sumi, 14–15 bereznja 2019 r. Sumi. Sums'kij derzhavnij universitet, 125–127.

Smolenkova, V. V. (2003). Metody amerikanskoï ritoricheskoï kritiki. *Sovremennaia politicheskaia lingvistika*: materialy mezhdunar. nauchno-prakt. konf. Ekaterinburg, oktiabr 2003 g. Uralskii gos. ped un-t., 144 – 145.

Taylor, D. (2014). *Toxic Communities: Environmental Racism, Industrial Pollution, and Residential Mobility*. New York, NY, New York University Press, 2014. 352 p.

Люстративний матеріал

Безпрецедентний президент: два роки правління Дональда Трампа. URL: <https://p.dw.com/p/3BsUO>

Відкритий лист Олегу Ляшко. URL: <http://downsyndrome.org.ua/otkrytoe-pismo-olegu-lyashko>

Ляшко: Я не буду вибачатись за те, що захищаю українців. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=a1HOeD6v87M>

Чи мають посадовці відповідати за свої дискримінаційні висловлювання? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28248723.html>

Americans say the nation's political debate has grown more toxic and 'heated' rhetoric could lead to violence. URL: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/07/18/americans-say-the-nations-political-debate-has-grown-more-toxic-and-heated-rhetoric-could-lead-to-violence/>

Oxford's Word of the Year Is... Toxic. URL: <https://learningenglish.voanews.com/a/oxford-s-word-of-the-year-is-toxic/4661913.html>

Toxic political discourse. URL: <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Toxic%20Political%20Discourse>

Toxic. URL: https://www.etymonline.com/search?q=toxic&ref=searchbar_searchhint

Toxicity. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/toxicity>

Trump pulls out of Iran nuclear deal full speech. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Rap1oAvQpy8>

Стаття надійшла до редакції 11.05.2021 р.